

Apa meg fog halni

KORNIS Mihály

Mielőtt

Mielőtt még tudnánk, hogy a szüleink letagadnak előlünk valamit, sok mindent, mint a számunkra, mit se tudók számára elviselhetetlent, csakhogy a valóság szituációjának felfogásához mégiscsak nélkülözhetetlent, amivel azonban ők maguk sem tudnak mit kezdeni, amivel szemben már ők maguk is tehetetlenek, ám az a mielőtt nemcsak a mi számunkra elviselhetetlen, hanem szégyenletes és bevallhatatlannak tetsző azok számára is, akik e szituációját a valóságnak tűrik és túlélik: **azért** különböztetik meg magukat tőlünk, akik arra úgymond éretlenek vagyunk.

Hm.

Azért tagadták előttünk, takargatták a valóság bizonyos részleteit, közlik majd, hogy megvédjenek minket, holott éppen a tagadás helyén keletkezővel, annak idejéből zúdul reánk a rettenetes. Rendszerint egy mézárszék húsdarálójában lefelé csúszva ébredünk életre és születik meg bennünk a reménykedő tudatlan, vagyis az, aki szerint úgy tűnik, hogy lehetséges bármit nem-tekinteni. Akárha növekedő furunkulust megszüntethetnénk avval, hogy nem nézhet rá, akin az tenyészik. Így a nem-tekintés lesz ismertető jelévé, jelünkké: kiáltó jelévé annak, ami bennünk, az immár eltítkolt tűrhetetlen földjén történik. Mert akkor már javában történik bennünk. Amit letagadni akarnak előlünk, avval azt nem csak megtudjuk, abban résztveszünk.

Akarva-akaratlan.

Nem biztos, hogy felismerjük, bár ebben áll összes esélyünk, valaminek a hiányában fölismerni azt, amit kicsaltak belőle. És a tagadás, a „lehazudás” örületéhez hozzátartozik, hogy e tagadás elsőprő vágya a tagadó elől is eltakarja a tagadni kívánt vérengző

vadállatissággal történő rászabadulását arra, aki elől e fertelem létét mohón kívánatosnak láttuk tagadni.

A tagadni kívánt valósággá teszi magát.

Amit nyíltan vállalva — már-már valószínűtlen életerőt mutatva, de hát az életerő, akármeckora, magában véve valószínűtlen — talán elviseltünk volna, mint ignorált valóságot, már a halálunkként kapjuk. S mivel ez a halál nem természetes, hanem üres pusztulás, még fogadni sem tudjuk: belevesszünk. Azzá leszünk. Hamis semmi. Valami, aki nem az.

De én nem tudom.

Én nem vagyok róla értesítve. Habár. Elég jól átbasztak. Anya baszott át, légiiesen könnyed színjátszással, mindig, nem csak azon a viharos, borult napon, amikor azt igyekezett elhiteni velem, most csak azért megyünk KI valakihez, KIrándulni a zöldbe, mert az a valaKI — de inkább nem mond semmit —, az a valaki, már régen látott engem, az már kíváncsi rám, szeretne, és én is szeretném őt, hiszen tudom, kihez megyünk, ugye, látogatóba. És hát én nem tudom. De nem is kérdezem, mivel ő nem mondja. Konkrétan nem nevezi meg. Amivel megijesz. Vagy ha megnevezte is, hát nem úgy hívta, mint vártam... Nem tudom, hogyan.

Önmagában baljóslatú. Emléknek is.

Úgy teszek, mintha nem hallanám. Vagy pedig a fülem abban a pillanatban felmondta, mint később is annyiszor, a szolgálatot. No de különben is, és azóta is, sosem arra figyelek elsősorban, amit a másik mond, hanem arra, ahogy mondja, csak az számít, én ezt az utat választottam, már a szülőcsatornában, Ő aztán különösen úgy tud mondani bármit, hogy csakis arra érdemes figyelni, hogy mondja, mert az dús, abban benne kavarg az is, amit mond, avval, amit nem mond, és az, ami történik, maga a titok, az ő szerelmes áttatása, mert ő most eldönti, hogy mit mond nekem, abból kéne értenem, amit látok anélkül, hogy látnék.

Fullasztó.

Amit belőle hallok is, holott nem hallok, de égbekiált.

Elfogadhatatlan, hogy elfogadható ahhoz képest, ami nekem nem jár, de bele kell nyugodnom. Abban van benne, aki mondja.

Ahogy mondja, az édesanyám.

No de ki tudja, hogy mi az édesanyám?

Ezt nem tudom. A tudom szót sem tudom még, az édesanyám szót se, megértem, ha mondják, de nem róka vagyok, nem mondom, ravaszdi, nem mondom, van, amit mondok, és van amit nem mondok, tudás helyett nyögök, mondjuk ma is, akarok, akarom, ha nagyon akarom és akkor mondjuk, tudom mondani, hogy tudok, én tudok, így tudok, és ezt is tudok meg ezt is, kóstold meg, még ezt is, ugye milyen finom? El vagyok a szavakkal foglalva, mert be lehet velük fordulni a falnak és még mindig vannak. És még mindig vannak!

Szavak a vak szavak.

Mak vak makk. Gesztenye. Lemenetele. Héjastul. Tüskés, belül selymes. Barna a bőre. Bödőőre van. Fán a nap süti. Gesztenye. Süti. Nekem anyu süti. De nem tudom, hanem ő

az anyukám. Aki tud, az késes-köszörűs. Én nem tudom, csak azt tudom, hogy mi a szép benne: ő a szép benne, ő a sötét, a tengersok szépsége, abban van a mélysége, ezt már az ő szépséges hasában is tudtam, másképp nem is tudtam volna kijönni belőle, a szépsége változó, kiismerhetetlen, mindig más és más mond, mindig más és más szép benne, felkészülni nem lehet anyából, nem is tudtam volna belőle kiverekedni magam, ha a természetét nem ismertem volna már a születésem előtről, már nemtudomhány hónappal is vajúdásunk előtt, miket beszéltek, egy örökléttel előbb!

Tudtuk egymást.

De mielőtt félreérthetővé válnék, muszáj leszögezmem, hogy az édesanyám mindent oly szívesen titkoló vagy inkább titkolást tettező természete legalább annyira sűrű élvezet volt, mint amennyire kín. A kín a tőle érkező szó szerintinek a megbízhatatlanságában rejlik, az élvezet pedig, amivel megtelek, ahányszor hozzám szól, akár csak megérint, nem is kell hozzá enni adnia, mindene étkem, a legkisebb közléssel is tartalmat ad létezésemnek, kétségeset, gondterhelt gondolkodnivalót, akkor még álmodnivalót.

Ilyen az élet.

Jelenléte az életemben állandó mese, talányos, ígéretes, félelmetes, mert előre kitalálhatatlan, váratlan érkező, mint az időjárás változása annak, aki még nem ismer évszakokat, s ahányszor fölemel, valami különösen újat tapasztalok benne, amit odabentről esetleg mégis ismerek, és akkor zokogásra készetető örömmel fogadok, annyira nem várt meglepetés, az egyetlen megnyugtató meglepetés. Izgató bármiféle történés, ami belőle indul. Még akkor is, ha nem érint.

Anya megteszi, hogy a közelemben egy kép.

Aki nem lát, és nem vesz tudomásul. Az is kielégít, ha én csak látom őt, kinyújtom a csápjaimat felé, mindenemmel körbetekerem. Ha azt akarom, magamba nyelem, akkor nem ő tör rám, mint a tűzvihar, ami a kín kéje ugyancsak, még ha a vele szüntelenül áradó, kétértelmű üzenetek áradata gondterhelte is tesz. Az benne a súly. Az benne Anya.

Az benne Anya legforróbb sötétje.

Tudat velem valamit, legtöbbször anélkül, hogy a tudtomra adná. Ma is. Fölébreszt, nagyon nem akarom, verekszem a kezével hanyatt, akkor súgja a fülembé, emlékeztek, meg kell látogatnom, akinek ígértem. Mit ígértem meg? Kinek? Nem kegyelmez, fölránt, mindegy, nem kell mindent elmesélnem ebből a történetből, erről az egészből, ezt melyikünk gondolja? Nem akarok és nem szabad mindent tudnom, nem kell mindenkinek mindent tudnia, mert akkor jönnek a nagy tragédiák. Bánni kell velem. Ő egyáltalán nem tud bánni velem. Sose kegyelmez, én kegyelmezek, belemegyek abba, amit elhítek velem, mert látom. De azt is látom, hogy nem igazul mondja nekem az igazat, sírnom kell.

Hogy szabad ezt tenni? Így szokott ez lenni.

Holott egyike azon ritka eseteknek a mai, mikor nem ver át, képtelen rá, gyenge hozzá, rosszul játszik, hát mindent azért ő se,

itt a vége, fuss el véle, vagy ha — rossz vagyok, rosszul ébredtem fel — mégis játszik, csak azt játssza, hogy nem játszik. Éppen hogy nem tudja elhinni, amit hazudik, de ezt kell hazudnia. Tor-kig van. El kell mennünk valakihez.

Hozzá

Borzalmas volt. Elmondhatatlanul szégyenletes, elejétől végig, ahogy van, és nem múlt el, borzalmas még most is, abban álllok itt, állok és toporgok, ha lelepleznek, igyekszem úgy tenni, mintha múlna, pont attól múlna el, hogy beszéltek róla, de hát nem múlik el, se vele a szégyen, sem az ámulat és kis társai, a felejtés, nem múlik el egy-egy pillanat, el is vagyok bennük veszve, nem jöttem ki egyikből se, már nem is fogok, nem is lehet, ha innen nézem, azt se tudom, igaz-e bármi, amit rólam a szüleim tudtak vagy hittek. Vagy csak én tudtam? Hittem magamról, a kiról, a rettenetről, a rettenettől függetlenül, elvégre azt magam is kiváltom, nemcsak a fölfoghatatlan pillanat gyümölcse, de másé is, nevezzék anyámnak, nevezzék apámnak, akiké vagyok, számlálhatatlanok, számlálhatatlan ez a forró szobám, három és fél évesen mindjárt karonülő, ott ingó borzalmam. Pillanatom.

Hány nevet adunk egy élő pillanatnak?

Hívják megőrizhetetlen mostnak, jelennek, végtelennek a szélhámosok, valóságnak a züllött realisták, itt vagyok, egy pillanat, mondom, míg meg nem halok, azzal máris elmúlt, sebj, jön a következő, mint az Úttörő Áruház legfelső emeletén az ingyen moziban egy újabb mesefilm, az *Egy újabb pillanat* a címe, és a tartalma az idő. Mert pártunk és kormányunk gondoskodik róla, hogy életünkbe újabb és újabb pillanat érkezzék, és minden pillanatunk legyen jövő.

Amiből egyszercsak kimaradok.

Pillanat.

Három és fél éves vagyok. Úgy bújtam bele ebbe a pillanatba, mint az ujjam az orromba. Fel vagyok öltöztetve, meg vagyok halva, úgy vagyok cipelve, akaratom eltört, belepotyogott az esőköpenyem kapucnijába, ilyenkor nem vagyok, de visznek. Nem lenni jó. Forró és üres. Kizokogtad magad, túl vagy rajta, az sincs. Szeretkezés után elpilled az ember.

Megbocsájt.

Hogy folyt az eső az erkélyajtó üvegén! Előtte hiába kopogott, hallhatta, akkor csorogni kezdett vastagon, két ágon, mire nekicsapta a szél az ajtó üvegének, jól be volt gurulva. Hogy már szinte folyt! Az jött belém. Addig könnyült, hogy engedek. Nem tehetünk semmit.

Menni kell.

Mint a víz. Az is megy, ha akar, ha nem, ott folyik! Rátéved a szemem a villamos fatokos ablakán, pont mikor nagyot fordult ki, mint aki menekül, szédítő kanyart vesz, hogy kommunista-egyenesbe kerüljön — ki innen, a rothadt, csörömpölő, régi, egérszürke világ térről! Ettől még sikítanak is félösebb sínek. Az ablaküveg mögötti őszi szomorúság mosogatója magát. Fáradt öregasszony, záporozó, macskaköves utca. A sínje nyivákol. De nekem most már úgy **jó** különben.

Jó lett.

Pillanat.

Köszönöm szépen az életnek, átfordult. Mintha folytatódna a félálom az ágyban, a szemem előtt gurulnak le, úgy játszanak az üvegen a cseppek. Van, amelyek megáll. Áll. Mint az arcomon is otthon. Vagy még most is. Érzem.

Megkönnyült.

Hogyan is mondhatnám el! Csak ámulok, bámulok, úgy sír az ég, mint a gyerek, még jobban, csuromvíz a világ, úgy zokog, hogy minden egybefolyik, én is abban vagyok, és úgy szeretek benne lenni. Anya térdén ülök. Pillanat.

Leszálltunk, amikor már nem is hittem volna, villamoson lenni, az is egy pillanat, de sötét mégis és zavaros, azután sok-sok idő múlva, régi idők múltán, abban a megállóban váratlanul fölvesz a karjára, leszáll velem, nekiindul velem, a ritkuló esőben, a szélben —

És akkor a Kapu!

Szélesre tárva.

Egy utcasarkon áll. Kitárt kapu. Király uram kapuja! Bejárat. Hatalmas fölfelé. Belépünk, mindjárt dombra fel, megyünk, megyünk, varázserdőbe, pillanat, egy másik világba, ez egy másik világ, itt eső már nem esik, itt csak szemerkél, bekerülünk, ránk rohan a szél, felülről. Le kell tennie, ne tégy le! A karjához kapok, mind a ketten meg vagyunk ijedve, fogd meg a kezem, mondja, és nekidöntjük magunkat a szélnek, de meg nem áll az anyám, ezt már szeretem, ha konokul nem és nem törődik velem, én se vele, már mint két felnőtt, egymás mellett megyünk, egymásra se nézünk! Izgalom, hát én nem ezt vártam, hanem a kórházat, azt hiszem, úgy képzeltem, mint egy földagadt házat, kór-házat, aki jajgatózik mindenféle kórtól, de nem mer igazában sírni-sivákolni, mert ez itt egy annyira beteg, egy valóságos kórház, egymás mellé fektetve a halál betegeket.

Halál beteg.

Ne mondd meg a nevét.

Már átmentünk a Kapun, és már szembejön a szél, az égbolt meg villanva kivilágosodik és megreped, kétfelé tolja a felhőket, zöld a magas ég! Kétoldalt rázzák a fejüket fák, de milyen furcsán, felénk hajolgatva, újra meg újra, szólnak az ágak — Szólnak a fák!

Szólnak. Hozzánk beszélnek! A Kert beszél, nem csak a fák, kapkodom a fejem, ilyen még nem történt velem és többé nem is fog egy kurva hosszú életen át, de akkor ezt nem tudtam, olyan volt, mintha ma először, előttem rázendítene. Ki? Miért? Minden, az utak is, az ég is, surrognak a bokrok, ami él, beszél, hát persze! Magához ránt, ami zöldből és földből és égből hoz-zám szót! Hozzám szót!

Vagy neki is?

Csak hogy neki is beszélnek-e a fák, hát azt én nem tudtam! Meg az ég. Fuldokoltató izgalom, ami mostan rámtört, itt a kór házának boszorkánykertjében, hát Anyának is kellene hallania. Annyira rossz volt. Mintha nem hallana semmit. Szemem-szám elállt. Tömködi magát belém a világ, neki nem? Széllel, éggel,

nagy szélzúgással, bruhaházva bömbölnek az egek felhői, de főleg a fák, részletesen, bizalmasan, sietve beszélnek, mint egy utolsó pillanat, nem szavakkal szólnak, a testükkel szól az, ez a zöld beszéd, ez a föld beszéde, ez az ég beszéde, lombkoronák ingása és az ég állandó színeváltozása, a vihar löketei, a hujjázó ismétlései! Épp ez egy másik nyelv, igazában én vagyok a gyáva, nem merem a zöld meg az ég meg a fák meg a föld hangját — Anya, nézd! — mindenükkel szólnak, mert mindent lehet, ezt eddig nem tudtam.

Anyu, mindent lehet, beszélnek a fák.

Miattunk jönnek, gyülekeznek a szél. Hallod, anya, hallod?! Rángatom Anya szoknyáját, de csak megy tovább, nem érzi. Lecövekelek, szóval húzatom magam, kiáltok, hogy halld meg, halld már meg, felnőtt vagy, te hallod. De nagy a szélzúgás, toporzékolok, addig nem megyek.

Nem érti.

Akarom!

Engem néz.

Egy számtalan arcú nő, akivel majdnem annyi bajom van, mint neki velem, az anyám, akinek fogalma sincs, hogy ki, magamról beszélek, a szörnyű takonypócról, aki neki sose azt akarja, amit ő, ő csak a szoknyáját leszorítva küszködik a széllel, és tágra meredt szemmel bámulja a szájam, de mikor felfogja, hogy azt akarom, álljunk meg, és nézzük a vihart, ordítom, fordítsd fel, hallani akarom, mit mondanak a fák...!

Fölrobban.

Ez a kevés különbség köztünk állandó: én nyílegyenest abba repülök, ami elől ő fut. Félelmében felém lángot okádik, távolabb lökjön, mert emlékeztettem, fogalmam sincs, mire, állok itt a hidegben, a suhogósomban kimelegedve, remegve és fázva, nagyot csalódva édesanyámban, hogy miért nem csodálkozik? Miért nem álmélkodik? Mint az Állatkertben, mikor megismert az öreg elefánt és táncolt, legalább hallgassuk meg, máskor, ha ekkora fölfedezést teszek, meg szoktak dicsérni, honnan tudom? Szokta mondani. Amit nem tudok, nem is tudhatok, de most toporzékol ő is és nyakon vág dühében, itt foglak hagyni, hadd üvöltösenek, hallgasd csak, megkapod tőlük, ha nem jössz velem, megvársz idekinn, te eszeveszett hülye.

S rohanvást folytatja az útját.

Velük hagy.

Nem néz vissza, életében először, szánt szándékkal magamra hagy ebben a ritkuló esőben, a felhők morgásában, nézek utána, de nem akarok futni, nem tudok elmozdulni, pedig látom a lépcsőt is, amin most fölszalad, messzebb, és mind messzebb, és nem futok utána, kettesben akarok maradni ezzel a beszéddel! Főként ezzel a sarkí, óriási naggyal, itt mellettem, szerettem volna, ha látja, hogy értem, de már nem értettem. Ebben a pillanatban most már én se hallom.

Mert az anyám elment.

Hallom, de nem értem. Nem hallgattam rájuk. Egészen ki kellett csavarni a nyakam, de hát még akkor se látok a lombok tetejére, hát hogy halljam? Úgy kell, kellene látnom a fát, úgy

beszélnek a lombkoronák, mint örömeivel a szél, a szél ruhája, az eső, és az már győzelem, az benne a győzelem, hogy zuhog. Megjelenik a fáknak a hangjuk a szélben, sokféle hangjuk, bögnék a bológatásukban, innen-onnan jönnek. Már nem tudtam, nem is hallottam. Semmit.

Lecsitult a szél. Elcsöndesült.

Hiába maradtam.

Büntetés? Ha az anyám üzeni a csöndet, visszaüzenem, inkább te menj oda, neked van ott dolgod hazudni, nekem nincs. Kívül maradok. Nem tudtam, hogy ezt úgy hívják, kudarc. Néztem még a palackzöld felhőket, hallgatagon egymást ették ott fent, egymásba harapva is tűntek el, ott foszlottak semmivé a szemem előtt. Mondom, mondhatom, ez mindennek a vége. Anyám egy boszorkány.

Szemerklél az eső.

Hol az édesanyám?

S mint aki hirtelen egy helyben zuhan nyolc emeletet, beleesek a legnagyobb félelmem szakadékába, csak egyre zuhanok, egyre jobban félek, ez tart és még mindig tart, a szavak erről semmit sem mondanak, már rohantam utána, futottam a házba, a halál házába, kór, utolsó esélyem, félek tőle, mint a gázrözsza tüzetől, de úgy török neki a bejárati lengőajtájának, mint azóta is mindennek, mint a beszarós oroszlán a tűzkarikának, hogy szinte sikoltva, és ott, benn —

Anya rohan felém!

A karjába ájulok, ő már talán föl is ment egy emeletet közben és akkor vette észre, hogy nem jövök mögötte — és vissza! Édes kicsi buckó, mondja, de látod, rohantam is vissza, csak megtaláljuk egymást. Én épp le, te meg be... Bocsánatokat kért. Elém guggolva simogatta az arcom, a fejemet is hátul, mint szokta ilyenkor, csitított, ez kórház, csöndesnek kell lennünk. Meg kell keresnünk az Apát.

Meg kell keresnünk az Apát

De most ő nem tudja, melyik szobában fekszik. Meg kell keresnie. Kihalt folyosók. Lélek se moccan. Ide hozták most át. Itt még ő sose volt. Eszeveszetten szorítom a kezét. Könyörgő hangon beszél. Elém guggol, arcom simogatja, a tarkóm simogatja, ne szökjek el. Most egy kicsit várjak. Visszajön értem és bevisz.

Be kell mennem?

Nem tudja, melyik szobában fekszik.

Ő szobában fekszik?

Ettől olyan rosszul leszek, hogy máig az vagyok. Meg lehet azt szokni. Mintha állandó szédületben forognának a pillanatok. Ezer kép, ezerféleképp. Ezerféle van. Mert a van, az ezerféle, ezer a valóság, viri a varázslat, pillanatról pillanatra felejték el minden pillanatot, túlélem. Csakhogy nem lehet, mégse lehet, most van. És most nem tudom elfelejteni a zavart, próbálok, mint a szél beszédét, betönni magamba, hátha megemészttem a felháborodást, hogy megint itt akar hagyni a folyosón. Ez is egy pillanat. Nem az emlékezetemben, az pillanatról pillanatra nincsen, bennem, a valóságban. Előnt. Már akkor se akartam emlékezni,

amikor ez most van, és az mindig most van, hogy Anya itt fog-e engem hagyni, e kór házfolysón az apám szív kór házában? Vagy ideg? Szanatóriumának? Kór ház? Folyosóján? Máig se tudom. Csakhogy az más, mint nem-emlékezni. Mert a nemtudás a pillanathoz tartozó tárgy hiánya, nem-megléte. Hát az kínos hiány, ámde nem azonos a tudatlansággal: ahhoz nemszületni kell. Egyszer kipróbálok. A nemtudásból fakadó hiány viszont, ami a születéssel velejár, különösen az első években merő kín. Amiért kínos a válasszal mindjárt nem enyhített kérdés:

Szív kórházának? Ideg sanatóriumának?

Nem tudom. Nem mondom, hogy nem emlékszem, mert ha már nem emlékszem, vagy rosszul emlékszem, no hát olyan nincs, talán mondtam már, a mi falunkban nincs, az rendőrnék hazugság, hogy én már nem emlékszem, az emlékezetben nincsenek páncélszobák, nem lehet a pillanatot a pillanattól elválasztani, egyben van az egész. Ez az élet. Egyetlen pillanat. Az lehet, hogy most nem emlékszem, de különben akarok, csak akkor nem akarok, tegyük fel, kis ravasz, ha nem áll érdekemben, vagyis gyöngye vagyok hozzá, emlékezni szabadság, a pillanatban úgy vagyok jelen, mint a szél a szabadban, nincsenek darabjai, mindenkié, aki emlékezni akar, nincs kétszer, jó játék.

Nem emlékezni megátalkodás.

Nem emlékezni, nahát azt lehet, kérem tisztelettel, azt aztán lehet, itt millió év börtön, de meg lehet csinálni, csak nem te ülsz abban a börtönben, hanem a pillanatod, millió te, mikor bezárod a kínos pillanatokot magadba, annak nem lehet jó vége, ezt tudtam meg idejekorán, jó hírem van, ébredj, nincs vég. Apa is túlélte. Nincs vége. A halál nem megváltás. Medvecukor: nyúlilik.

Bent fekszik és vár.

Mit? Kit?

Engem?

Kihalt folyosóján, nagy ablakain át a kór háznak a földön az esős alkonyat fényárnyaival, amiket, rettenet, felém söpör a szél, az ablakot kaparja, én meg a lépcsőfeljárt előtt, a berakásos padlócsempe hatszögében állok, e hatszög varázshatalmától megigézve.

Hiszen erről az egészről én semmit sem tudok. Vagy igen?

De nem akarok. És —

Most már Anya sincs.

Aztán, végtelen idők múltán, előkerül, mintha csak egy pillanatra hagyott volna ott, mintha csak egy cukrászda előtt, ünnepélyesen megfogja a kezem, no gyere, megyünk az Apához, vár téged az Apa. Kíváncsi rád. Egészen jobban van. De nekem megint nem jut eszembe az arca. Nem is emlékszem rá. Lecövekelek. Közel a halálhoz. Húzatom magam. Ne csináld a cirkuszt. Ne szomorítsd Apát. Imádod. Hát mióta nem láttad.

Apát?

Mi az, hogy apát?! Azért jöttél ide, hogy ne gyere be?! Reszketek, úgy félek. Elindulunk a hosszú folyosón, mert hosszú a folyosó, ajtó ajtó mellett, és sötét, pillanat, este lett, besötéte-

dett, nagy ablakokon túl integetnek, nekem, csapzottan-lelkesen a megfáradt lombok, és valami akkor feljön, remegős izgalom, több annál, öröm, több annál, remény, de ilyen szót akkor még nem tudok, akkor nem is remény, de repkedés, fel-felszálló bizakodás, türelmetlen sírásból sikítani vágyó szomjúság, tülekedős előrejutni akarás, hogy lássam az apámat, végre lássam meg őt, akárki legyen, csak legyen, legyen a szememnek legalább ismerős. Dehogy is! Az ő maga legyen, az édesapám legyen, ismerjem meg őt, mert ő megismer. És onnan majd megismerem. És akkor

akkor —

Innen el se tudom képzelni.

Belépünk. Büdös szag. Sok ágy. Mindben ül valaki. Fekve ül. Nagyon sok az ágy. Van, aki rám se néz. És vannak, akik néznek, avagy félrefordulva épp nem is néznek ránk, esznek, inkább rágnak, örölnék, köhögnek, köpködnek. Mintha itt se lennének. Sietve úgy döntök, itt ne legyen apám. Inkább ne. Egyik se.

De a másik az, hogy — meg hát nem is látom.

Nem emeli fel, hogy széttárja a karját, édes kisfiam, vagy így. Nagy a csend. Megállok az ágyak közt, középen, makacsul bámulom a linóleumot. Tapodtat se tovább. Miért nem mondod a gyerekeknek te is, gyere hozzám, fiam. Mondjad. És ránt egyet, odaránt az anyám az egyik férfiágyhoz, ahol ő már ott áll. Adj neki puszit, az Apának. Nem adok. Nézem.

Ijesztő, de kedves. Szomorú ismeretlen.

Nem is tud mosolyogni. Anyát ez zavarja. Nevessetek már egymásra, ti hülyék! Hagyd, mondja anyámnak a fehér arcú ember, hát már nem ismer meg. Honnan ismerne. Csak azt akartam tudni, hogy emlékszik-e még.

De én még nézem őt. Nagyon is megnézem.

Ő is visszanez.

És biztos vagyok benne, persze tévedek, hogy ő nem az apám. Nem tudom, kicsoda. Mellé ül az anyám, fogják egymás kezét, kicsit azért gyere ide hozzánk, mutasd meg Apának magadat, nagy vagy már. Ezek kicsodák. Beteg bácsik, mint ő. Fogd meg Apa kezét. Ha nem akarod, legalább simogassad meg. Hogy hamar meggyógyuljon. Ezt már elég könnyen megteszem neki, megsimogatom, megcirógatom, gyógyuljon meg minél hamarabb a bácsi. S lopva nézem a halottfehér arcát. Azt azért megnézem. Szegény idegen. Az anyámhoz beszél halkán, de meg-cirógatja ő is a kezem.

Azért úgy meg-megnéz.

Megtörött a szeme. Van valami az arcában, ami nem az apám — mert az nem tudom, ki — de amit ismerek, ez a sok sírás után az a minden mindegy arc, ami nem szeret még meglátszani se. Hát azt én is tudom. Bocsánatot is kér az ülése módjával, négszögletesen ül, görnyedt, sovány ember.

Ez lenne az apám? Ez nem az apám.

S akkor úgy egy kicsit elsasszétam tőlük, aztán kiszaladtam. Vártam a folyosón. Néha betáncoltam, rájuk néztem, újra kitáncoltam. Apa mondta, nem baj, hagyj. Megszakadt a szíve, gondoltam, azért.